

Karasova vila: jaké zajímavé stavby se nacházejí v Otrokovicích a jaký je jejich osud?

Otrokovice se sice mohou pyšnit tisíciletou historií, město jako takové ale zažilo rozmach až s příchodem Baťovy rodiny. Je to město průmyslové, s typickou funkcionalistickou architekturou. Památek, které by například zažily být jen předminulé 19. století, je poskrovnu. Snad právě proto, že se ve městě nenachází mnoho stavebních stylů, přitahuje nadšeně jakákoliv zvláštnost vymykající se typické baťovské zástavbě. Na redakci Otrokovických novin se obrátil člen a někdejší předseda Spolku přátel historie Otrokovíc Dr. Jaroslav Hradil s námětem týkajícím se ochrany architektonicky zajímavých staveb. Jednou z takových je podle něj Karasova vila ve Zlínské ulici, objekt je určený k demolici.

Z REDAKČNÍ POŠTY

Tak nevím

Je mi sedmdesát let, začínám být nerudný, pesimistický až skeptik, přesto bych si chtěl zachovat pozitivní myšlení. Asi tahle doba, ve které žijeme, už není mou dobou. Ale stále zde žijí a mnoho věcí kolem mě mi není lhostejných.

V úvodním sloupku Otrokovických novin se dovidáme o akcích zaměřených k připomenutí letošních výročí. Souhlasím. Pro paměť se mají mladé generaci vždy připomínat, neboť člověk je tvor zapomnětlivý a pro neznalost si mnohdy přestane vážit toho, co vybudovaly předchozí generace. Žijeme v našem městě a měli bychom, zdůrazňuji, o našem městě vědět co nejvíce. Je tedy nutné připomenout i založení firmy Baťa, která výrazně ovlivnila zdejší region. Bez ní by Otrokovice byly jen větší vesnici. Nesmazatelně se do podoby města zapsali jeho architekti F. L. Gahura, V. Karfík a další. Jsou jmenování hlavní stavbyvedoucí firmy Jan Kašpar, Stanislav Karas a Bohumil Černý. Bohužel jména, která mladé laické generaci již nic neříkají. Věřím, že říkají víc odborníkům. Do jaké míry, to už je otázka.

Jen náhodou jako občan čtvrti Kvítkovice jsem zjistil, že funkcionalistická vila při tzv. hlavní cestě do Zlína (ul. Zlínská), dalo by se říci perla významných stavebních památek tzv. baťovské architektury, je určena k demolici. Opakuji: k demolici. Tohle zajisté zaskočí mnohé, kteří ji znají jako tzv. Karasovu vilu. A pro ty kteří o ní nic nevědí, dovoluji si přiložit fotografie. Při pohledu i laik pozná, že jde o něco zvláštního a jedinečného. Tuto vilu si nechal v roce 1935 postavit jeden z hlavních stavbyvedoucích Baťova koncernu Stanislav Karas v Kvítkovicích hned vedle právě budované tříproudové silnice nazývané také autostráda Baťov–Zlín. Autorem byl zaručeně někdo z tehdejšího týmu slavných Baťových architektů. Stavba se nese v tehdy moderním funkcionalistickém stylu. Uvnitř domu bylo regulovatelné vytápění, telefonní rozvody mezi jednotlivými místnostmi, zinní zahrada, terasa, jedinečné schodiště. Byl vybaven veškerými dobovými vymoženostmi tehdejšího moderního bydlení. Ještě dnes nepotřeboval po téměř osmdesáti letech žádnou vnější opravu. To víte, že si to stavbyvedoucí dobře ohlídal...

Stanislav Karas se svou ženou zůstali po 2. světové válce v Brazílii a pracovali u J. A. Bati. Tady zanechali svého nezletilého syna, kterého pak vychovali a necha-

Vila ve Zlínské ulici. Funkcionalistický dům jednoho z hlavních stavbyvedoucích Baťova koncernu, Stanislava Karase.

li vystudovat budoucí nájemníci vily. To by však byl jiný i dojemný příběh, který sem nepatří... Dům byl znárodněn a stal se nájemným domem. Již dospělý, mladý Stanislav Karas využil situace v 60. letech a vycestoval do zahraničí. V domě se vystřídalo několik nájemníků a ten poslední, velmi šikovný, získal právo na vlastnictví tohoto domu. Víme jen, že Stanislav Karas ml. zemřel bezdětný a nikdy nic v restitučních nenáročoval, nebyl již vlastníkem. Omlouvám se, že jsem maličko odbočil.

Hodnota vily byla určitě vysoká a stále je. Dědic posledního majitele tedy vilu prodal. Měl jistě na to právo. Nový majitel požádal o její demolici z důvodu dalšího stavebního záměru. Demolice je schválená. I nový majitel měl právo žádat náš městský odbor výstavby o schválení. „Bum“, razítko a je to asi nezvratné.

Že by se tam nikdo nešel podívat? Nebo že by nevěděli o takovém skvostu? Město tímto přišlo znovu o významnou památku baťovské architektury. Funkcionalistické vily mají i ve Zlíně, ale takovou ne!

Představme si, že by podobně zareagoval majitel Společenského domu. O Společenském domě na tzv. Baťově se dočtete jako o významné stavbě s typickou architekturou. Zajímavá a významná stavba ale není vedena jako památka, tedy pak podle úředního šimla nepotřebuje a nezaslouží si ani dohled! Možná, že by následovalo „Bum“ a razítko.

Nechej zlehčovat práci na příslušném odboru, ale snad tam mají odborníky, kteří by měli být tzv. v obraze. Co na to hlavní architekt města? Máme totiž ještě další

budovy, které by si zasloužily památkovou pozornost. Budou však takovými chybami ubývat. Je mi jasné, čas nečeká, vždy přichází něco nového, ale zbavovat se nejen odkazu, ale i díla předků je ostuda. Nové nám již nikdo nepostaví. Mohli jsme se za několik let chlubit jako obyvatelé Brna taky významnou vilou. Jistě ne tak srovnatelnou, ale opět opakuji, unikátní. Byla vůbec nějaká součinnost příslušných odborů? Nezaspal někdo? Čtenáři jistě znají majora Těražkyho: „Všetko poplíl a na čo potrebuje vojak kašňu, zbúrať!“ To asi sem moc nepatří, ale připomíná.

Neměl jsem zájem zjistit, kdo demolici schválil a podepsal. Často jsme ve sdělovacích prostředcích informováni, že se k zodpovědnosti nikdo nehlásí. Ale přesto jsem se něco dozvěděl. Prosím, neděste se. Po demolici zde nový majitel postaví hotel typu Formule 1. Nevím, jak takový typ vypadá. Spekuluji a taky moc nevěřím. Vždyť vedlejší budovy zleva i zprava nejsou, opakuji, nejsou estetické, ale možná, že se přikoupí ještě pár metrů a kdo ví? A zbudovat hned vedle Hotelu Rottal další se mi zdá jako laikovi taky divné. Bude-li přece stát hotel, omlouvám se, i pisatel chybje. Nevím však, co pak nabídneme hostům či cizincům, kteří k nám zavítají, budeme-li tak nezodpovědně postupovat.

Tak teď nevím, máme všechny úředníky na patřičné výši, nebo jen dobré úředníky, popřípadě úředníky, kteří jsou jen zaměstnaní v našem městě?

Dr. Jaroslav HRADIL, člen Klubu přátel historie města Otrokovice

„Kauza Karasova vila“ a ochrana architektonického dědictví v Otrokovicích

Snímky: Dr. Jaroslav HRADIL

Významný člen Klubu přátel historie města Otrokovice, PaedDr. Jaroslav Hradil, ve své úvaze na téma demolice tzv. Karasovy vily vyjádřil názor, že tato stavba je významnou památkou baťovské architektury v Otrokovicích. Srovnává ji s funkcionalistickými vilami ve Zlíně a s jistou vědomou nadsázkou dokonce i s brněnskou vilou Tugendhat. Ve své úvaze se Dr. Hradil pozastavuje nad postupem městského úřadu a nepřiměřeně dotaz, jak mohla být povolena její demolice. Jako úředník pověřený na městském úřadě výkonem státní památkové péče bych rád reagoval několika poznámkami.

Předně je nutné říci, že architektonické kvality tzv. Karasovy vily se nijak významně nevymykají běžné architektuře produkci své doby. Jedná se o funkcionalistickou stavbu se dvěma bytovými jednotkami z roku 1938. Z hlediska památkové péče je snad trochu více pozoruhodný stupeň dochování původního interiérového zařízení truhlářskými výrobky (okna, dveře, zárubně včetně původních kování apod.), avšak ani toto zařízení nevykazuje nějakou nadprůměrnou kvalitu typickou pro prvotřídní funkcionalistický interiér libující si v kvalitních (často exotických) materiálech a ve špičkovém řemeslném provedení. Dochované prvky ukazují na solidní, avšak průměrnou kvalitu materiálů a zpracování. Z architektonického

hlediska Karasova vila rovněž není nijak převratným dílem – a to ani z pohledu celkového hmotového řešení a venkovních fasád, ani z hlediska dispozičního řešení interiéru. Za architektonicky nejhodnotnější lze tak považovat pouze vstupní portál a k jižní fasádě přimknuté sluneční terasy. Nicméně je otázkou, zda výše uvedené hodnoty stavby by ve svém souhrnu stačily na prohlášení Karasovy vily za kulturní památku. Po jistých zkušenostech se současnou rozhodovací praxí ministerstva kultury si dovoluji tvrdit, že nikoli.

Je nespornou skutečností, že tato stavba souvisí se životem a působením významné osobnosti baťovské historie – jednoho z hlavních stavbyvedoucích Baťova koncernu Stanislava Karase, který si ji postavil pro vlastní bydlení. Přestože Dr. Hradil ve své úvaze spekuluje o tom, že vila bude zaručeně dílem někoho z tehdejšího týmu slavných Baťových architektů, tento předpoklad se nepodařilo potvrdit. Na dochované původní projektové dokumentaci není podepsáno žádné nadprůměrnou kvalitu typickou pro prvotřídní funkcionalistický interiér libující si v kvalitních (často exotických) materiálech a ve špičkovém řemeslném provedení. Dochované prvky ukazují na solidní, avšak průměrnou kvalitu materiálů a zpracování. Z architektonického

Proto je velmi důležité, aby případný návrh na prohlášení věci za kulturní památku byl zcela jednoznačně podložen veřejným zájmem na jejím zachování. A v tom je, myslím, kámen úrazu, a to i v případě Karasovy vily. Jak etymologie pojmu „veřejný zájem“ napovídá, kromě odborných důvodů předpokládá prohlášení věci za kulturní památku také aktivní zájem veřejnosti na jejím zachování. Památkářem v Otrokovicích jsem již dle než deset let a mohu s čistým svědomím říci, že po dobu svého působení jsem ani jednou nezaznamenal nějaký zájem veřejnosti o osud Karasovy vily. Až nyní – bohužel již hrubě po příslovečné dvanácti.

Otrokovice neoplyvají velkým počtem objektů, které by bylo možné navrhnout na prohlášení za kulturní památku s valnými vyhlídkami na úspěch. Avšak o ty, které zde jsou, se město snaží v rámci svých možností pečovat. Z uplynulých let lze připomenout koncepci péče o památky místního významu, zejména drobné sakrální plastiky a stavby, v rámci níž jsou tyto objekty postupně restaurovány a opravovány. Díky vstřícnému postoji vedení města se dokonce některé již téměř definitivně ztracené památky mohly do města vrátit – tak jako kamenný kříž na ulici Hložkova. Z poslední doby lze jmenovat úsilí města o prohlášení Společenského domu na Bahňáku za kulturní památku. Město Otrokovice iniciovalo jednání s vlastníkem v této věci a následně podalo návrh na ministerstvo kultury, které o něm rozhodne. Je mou přirozenou snahou jako památkáře, aby památkám v Otrokovicích, byť nepočetným, byla věnována odpovídající pozornost. Dosud jsem se u vedení města setkával vždy s ochotou naslouchat a případné podněty řešit. Nemám pochybnosti, že tak tomu bude i v budoucnosti. Kromě městského úřadu a vedení města je však potřebné, aby svým památkám věnovali pozornost i obyvatelé města a sami případně iniciovali svými podněty veřejnou diskusi o tom, kterých objektů by se měla dotýkat ochrana architektonického dědictví v Otrokovicích. Protože jediné tak bude moci být formulován zřetelný veřejný zájem v této oblasti.

Ing. Petr KLOKOČKA,
referent Odboru školství a kultury,
Městský úřad Otrokovice

Výzva k diskusi

Vážení pane Hradile, dovolte mi reagovat na Váš rozhořčený dopis, ale ne jako vedoucí odboru školství a kultury v našem městě, která nese mimo jiné od 1. 2. 2013 odpovědnost za památkovou péči, ale jako členka Klubu přátel historie města Otrokovice, kterou jsem od roku 2006. Klub přátel historie města Otrokovice byl registrován Ministerstvem vnitra 3. 3. 2006 z podnětu občanů našeho města, nadšenců pro historii, kteří si uvědomili, že nelze nečinně přihlížet k absenci shromažďování materiálů, které by dokumentovaly vývoj našeho města. Tomuto spolku jste mimo jiné několik let předsedal i Vy.

Vzpomínám si, že jsme se pravidelně setkávali, organizovali s panem Tichým besedy na školách, byly organizovány zajímavé výstavy at už k daným výročím, nebo k různým zajímavým tématům. Práce je to časově a finančně náročná, ale hlavně velmi obohacující. Již několik let se tak neděje. Klub přátel se schází pouze při příležitosti výroční schůze nebo možná poslední středu v měsíci, ale kdo to ví? Snad jen předseda se svým zapisovatelem. Nejméně 2 roky nebyla zorganizována zajímavá výstava, kromě stálé expozice v Otrokovické BESEDĚ a výstavy při příležitosti otevření Městské galerie. Stále to připomínám a snažím se motivovat naše být starší, ale historie města znalé členy spolku. Pevně věřím, že se mi to podaří.

Vytvořit podmínky pro činnost klubu se vždy snažilo a stále snaží i vedení města Otrokovice. Vím, že jsme měli problémy s prostory, kam umístit historické artefakty, kde se budeme scházet atd. atd. Chtěla bych vyzdvihnout vstřícný postoj majitele firmy sídlící v Horním mlýně, který byl svého času příkladný pro všechny. To je dnes hlavně díky vedení radnice zařezáno a prostory v Městské galerii, ale také v Otrokovické BESEDĚ jsou vyhovující. Vím, co mi na to odpovíte... „Otrokovice si zaslouží své jedinečné muzeum“. A já Vám odpovím, že si samozřejmě zaslouží, aby byla zinventarizována a rozříděná sbírka, kterou snad bude možné prohlásit za sbírku muzejní povahy, a následně – díky tomuto prvnímu kroku – získat např. dotaci z Ministerstva kultury, a tak bych mohla pokračovat... ale Vy to, pane doktore, všechno víte. Jenže Vy, pamětníci, se zdráháte nám, „úředníkům“, pomoci. Sbírkou a množství různých dokumentů máte uschovány doma a berete je za svůj „poklad“. Sice Váš zcela chápu a nevím, zda bych jednala jinak, jenomže právě v tom je ten kámen úrazu. Je potřeba budovat sbírkový fond. Vytvářet jej z darů i zápujček, formou kopíř a jejich uložení ve vyhrazených prostorách, popřípadě v depozitáři v Městské galerii. Sbírkový fond, který bude v každém případě důsledně inventarizovaný. Vyhledáváme mezi občany staré fotografie a dokumenty, které by mohly být nenávitně zničeny. Právě ty jsou cennými doklady vztahujícími se k historii nejen rodin, ale i společenského dění ve městě.

Naopak od starších členů spolku bych očekávala, že se budou snažit pomoci nám mladším radou a přispívat k lepší informovanosti nejen občanů, ale i firem, aby nedocházelo k nevhodným pojmenováním atd.

Pane doktore, my jsme spolu na tato i jiná témata vždy vedli pro mne velmi obohacující diskusi. Aby se věc mohla pohnout z místa, potřebuji Vás a všechny, kdo tyto cenné informace mají. Pokud spojíme své znalosti a propojíme je se zákonem, posuneme historickou práci v našem městě mnohem dál, než kdy byla. Jistě máte pravdu, na které jsme se shodli i s panem starostou, že je nutné zmapovat historicky, architektonicky a kulturně významné objekty či stavby na území města. A já vím, že Vy jako odborník na slovo vzaty tyto informace ve svém volném čase shromažďujete. Tak pojďme spojit síly bez kritiky, kdo za co může. Bohužel dnes již nedokážeme pomoci objektu Karasovy vily, která nebyla prohlášena za památku a je v soukromém vlastnictví. Úředníci města sice nemohou měnit zákony, ale mohou upozorňovat např. vedení města. Pokud vím, tak o to se celou dobu snaží pan Klokočka, který má ve své pracovní náplni památkovou péči. Musím sice objektivně říci, že mnohé jde z různých příčin pomaleji, než by bylo žádoucí, ale pokud se zadaří, tak s výbornými výsledky.

S úctou k Vám a všem, kterým není lhostejný život v našem městě a historie našeho města.

Mgr. Barbora ŠOPIKOVÁ

Průkazové foto

NA POČKÁNÍ

Otrokovická BESEDA

Otrokovická BESEDA s. r. o., 3. etáž
náměstí 3. května 1302
765 02 Otrokovice Tel.: 571 110 129

6 ks
149 Kč

OTEVÍRACÍ DOBA

PO: 8.00–11.00, 13.00–16.00

ÚT: 9.00–11.00, 13.00–15.00

ST: 8.00–11.00, 13.00–16.00

ČT: 9.00–11.00

PÁ: 9.00–11.00, 13.00–15.00

V jinou dobu na základě tel. domluvy

GRAFICKÝ
DESIGN
sazba DTP

VIZITKY
bannery
SVATEBNÍ
OZNÁMENÍ

JÍDELNÍ LÍSTKY
letáky, plakáty
FIREMNÍ LOGA

Otrokovická BESEDA
3. etáž (vchod od kavárny)
nám. 3. května 1302
765 02 Otrokovice
Tel.: 571 110 129